

**FREMTIDIGE INDSATSOMRÅDER
OVERFOR SOCIALT
UDSATTE GRØNLÆNDERE
I DANMARK**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	side 1
Anbefalinger	side 3
Kultur og identitet	side 6
Behandling og misbrug	side 11
Arbejdsmarked og beskæftigelse	side 14
Bolig- og hjemløshed	side 17

Fremtidige indsatsområder overfor socialt udsatte grønlandere i Danmark

Indledning

Opfølgning på 'Hvidbogen om socialt udsatte grønlandere'

Socialt Udviklingscenter SUS har i forlængelse af Socialministeriets *Hvidbog om socialt udsatte grønlandere i Danmark* sat fokus på ønskværdige indsatsområder i forbindelse med en øget indsats overfor socialt udsatte grønlandere.

SUS har i perioden juni til september 2003 inviteret til tre rundbordssamtaler for videns- og ressourcepersoner, som på forskellig vis er i berøring med socialt udsatte grønlandere i Danmark. Rundbordssamtalerne er gennemført med henblik på at belyse situationen omkring målgruppen og indsamle forskellige opfattelser af delområder og prioriteringer af nye indsatsområder.

En specifik indfaldsvinkel på rundbordssamtalerne har været spørgsmålet om grønlandsk kultur og identitet, herunder betydningen af denne i forhold til, hvorledes grønlandere forvalter deres liv i Danmark og måden, hvorpå de udsatte grønlandere forvalter, kontakter og indgår samtaler med det offentlige system.

Nogle af de overordnede temaer, som er blevet berørt ved de tre rundbordssamtaler, har været:

- Forslag til forbedringer vedr. socialt udsatte grønlandere
- Hvilke instanser skal prioriteres
- Hvordan kan en mere systematisk erfaringsudveksling og vidensdeling i de forskellige projekter og tiltag optimeres
- Hvordan kan der skabes større målrettethed i projekterne

I alt har 55 videns- og ressourcepersoner deltaget i de tre rundbordssamtaler. (Se også vedlagte deltagerliste)

Seminar i Middelfart d. 4-5 september 2003

Det blev hurtigt klart under den første rundbordssamtale, at feltet og indsatsen i forhold til socialt udsatte grønlandere er et område, hvor mange er interesserede i at udveksle erfaringer og lade sig inspirere af hinanden. Der er ikke tidligere taget initiativ til at få de forskellige aktører på feltet samlet med henblik på at drøfte og koordinere indsatsen omkring målgruppen.

Den tid, der var sat af til de enkelte rundbordssamtaler, slog derfor ikke til i forhold til de rejste temaer. På SUS's initiativ blev det derfor besluttet at give deltagerne mulighed for at mødes igen på et seminar, hvor der var mulighed for at trænge i dybden med de drøftelser og overvejelser, som deltagerne havde taget hul på under rundbordssamtalerne.

Formålet var også at komme med flere konkrete bæredygtige ideer i forhold til en øget indsats på området. Da dette seminar ikke var inkluderet i de økonomiske rammer, som SUS havde søgt penge til, måtte deltagerne selv betale for omkostningerne ved deltagelse. Der var stor interesse og tilslutning til dette initiativ, så derfor indvilligede de fleste af deltagerne i selv at betale. Således deltog 30 forskellige aktører på feltet fra hele landet i et to-dages seminar i Middelfart d. 4-5 september 2003. (se også vedlagte deltagerliste)

Mødedeltagerne havde forud for seminaret desuden indsendt et notat til SUS om fremtidige indsatsområder og projekter for målgruppen. Ud over møder i plenum blev der arbejdet med følgende fire temaer, hvor hver deltager havde mulighed for at deltage i to workshops.

- Kultur og identitet
- Behandling og misbrug
- Beskæftigelse og aktivering
- Boliger og hjemløshed

Anbefalinger

Koordination og erfaringsopsamling på området om socialt udsatte grønlandere

Alle deltagerne har efterfølgende givet udtryk for stor tilfredshed og begejstring for seminaret i Middelfart. Der er ikke tidligere taget initiativ til lignende arrangementer, hvor de forskellige aktører på området for socialt udsatte grønlandere kunne mødes og diskutere, udveksle erfaringer og lade sig inspirere af hinanden.

Erfaringerne fra seminaret har gjort det tydeligt, at området generelt kan trænge til et fornyet input. Det blev ligeledes understreget af deltagerne i såvel rundbordssamtaler og seminar, at indsatsen i forhold til målgruppen er kendetegnet ved manglende erfaringsopsamling og koordinering af de forskellige indsatsområder. Ligeledes efterlyser deltagerne en formidling af de iværksatte projekter og initiativer.

For at sikre nogle mere overordnede mål i forhold til grønlanderarbejdet anbefales det derfor at etablere en overordnet koordinerende enhed, hvis formål er at sikre lokal forankring og vidensopsamling. Desuden vil en koordinerende enhed kunne fremme udvikling og udveksling af nye målrettede socialfaglige metoder. Denne enhed vil yderligere kunne udgøre en platform for drøftelser af metodeudvikling i forhold til en landsdækkende indsats. Følgende er forslag til elementer i koordinationen.

Hjemmeside

Det anbefales at oprette en hjemmeside, hvor viden og erfaring kan kortlægges og hvor informationer om videnspersoner, ny forskning med mere løbende kan opdateres.

Udviklingsaktiviteter, arrangementer samt rapporteringer i forhold til området kan ligeledes være elementer i hjemmesidens udbud.

Temabaserede netværksgrupper

Det anbefales at oprette en række landsdækkende netværksgrupper på de fire temaområder: behandling og misbrug, beskæftigelse og aktivering, boliger og hjemløshed samt kultur og identitet. Idéen med netværksgrupperne er at skabe et inspirationsforum for medarbejderne fra de pågældende områder samt at give mulighed for en konkret og praksisnær erfaringsudveksling.

Netværksgrupperne kan indgå som et aktivt element i arbejdet med socialt udsatte grønlandere og dermed generere og formidle ny viden på områderne. Grupperne kan således både regionalt og på landsplan være stærke aktører ved arrangementer som for eksempel temadage og landskonferencer. Det konkrete arbejde i grupperne fastlægges af medlemmerne selv. Det kan være nødvendigt at danne flere parallelle netværk, herunder at arrangere flere sideløbende netværksmøder, afhængig af antallet af udviklingsprojekter. Udover erfaringsudveksling mellem medarbejderne kan netværksmøderne indeholde faglige indlæg fra særlige videns- og ressourcpersoner (herunder praktikere, forskere, udviklingskonsulenter med flere) fra ind- og eventuelt udland.

Kultur og identitet

Det er ikke helt så ligetil at komme med konkrete anbefalinger i forhold til indsatsområder, hvor kultur og identitetsspørgsmål gør sig gældende. Derimod er de forskellige forståelser og synsvinkler fra aktørerne blevet indkredset på feltet om grønlandsk kultur og identitet. Kapitlet og anbefalingerne adskiller sig derfor noget i dets form i forhold til de øvrige kapitler og vil ikke fremkomme med konkrete idéforslag til indsatsområder. Derimod afdækkes de forskellige holdninger, som aktørerne tillægger grønlandsk kultur og identitet og deres betydning i indsatsen overfor socialt udsatte grønlændere.

Det konkluderes at der i dag er tale om en vifte af muligheder for identitetstilskrivelse i forhold til grønlandsk kultur og til 'det at være grønlandsk'. Det kan således være en nødvendig forudsætning for en succesfuld indsats overfor socialt udsatte grønlændere i Danmark, at aktørerne på feltet i højere grad end tilfældet er i dag bliver opmærksomme på denne forskellighed i forståelsen af grønlandske identiteter.

Behandling og misbrug

Der peges på et behov for flere differentierede behandlingstilbud og større fleksibilitet i behandlingen overfor socialt udsatte grønlændere, end tilfældet er i dag. Der er særligt behov for behandling, som er målrettet de socialt svageste, idet erfaringen viser, at de kun dårligt profiterer af de eksisterende tilbud. Der skal igangsættes en ekstraordinær helhedsindsats for at sikre, at misbrugende grønlændere er i stand til at blive visiteret til den eksisterende behandling. Der skønnes at være behov for afrusnings- og stabliseringsbehandling, som også på længere sigt skal kunne gavne grønlændere. Af konkrete forslag anbefales det blandt andet at oprette plejehjem til 'ældre' misbrugere, døgnbehandling på grønlandsk, samt et mobilt motivations- og behandlingstilbud.

Beskæftigelse og aktivering

Gruppen af grønlændere, som har behov for aktivering og beskæftigelse, er meget differentieret. Derfor er der også stor variation i forslagene til indsatsen på dette område. Blandt andet anbefales det at tilbyde grønlændere en mentorordning som hjælp til integration på det danske arbejdsmarked. Der ønskes en form for støtte-kontaktperson på virksomheden, der følger personen i en afgrænset tidsramme. Derudover anbefales det at iværksætte særlige gråzoneprojekter til grønlandske kontanthjælpsmodtagere som har andre problemer udover ledighed. Også mere viden og indsigt i grønlandsk arbejdsmarkeds- og arbejdspladskultur ønskes for at øge forudsætningerne for en god integration på det danske arbejdsmarked.

Boliger og hjemløshed

Hjemløshedsproblematikken blandt socialt udsatte grønlændere er meget stor. Det skønnes at ca. 60 procent af målgruppen er hjemløse. Igen er det dog vigtigt at pointere, at indsatsen også med hensyn til boliger skal differentieres, da forskellige grupper af grønlændere har behov for forskellige tilbud. Således anbefales det både at samle gruppen af hjemløse grønlændere og lave et særligt botilbud til denne gruppe, idet der kan ske en udvikling af ressourcer og selvtillid gennem gruppen. Andre anbefaler at sprede gruppen, da man vurderer, at det ellers bliver vanskeligere at udsluse målgruppen til andre miljøer. I stedet anbefales det at motivere ressourcestærke personer til at indgå i bofællesskab med målgruppen. Det primære er dog, at anbefalingerne fokuserer på en vifte af

boligtilbud, hvor kravene er mulige at efterleve, således at opsigelser ikke kommer på tale, hvis der er misbrugsproblemer og lignende. Derfor anbefales det at etablere flere 'skæve boliger', opgangsfællesskaber og et særligt herberg til grønlandske kvinder med misbrug.

Rapporten er udarbejdet af seniorkonsulent Lotte Bøggild og projektmedarbejder Karina Find.

SUS September 2003

Kap. 1 Kultur og identitet

Kultur og identitet, en variation af fortolkningsmuligheder.

En specifik indfaldsvinkel på rundbordssamtalerne og blandt deltagerne på internatet er spørgsmålet om grønlandsk kultur og identitet. Også mange af de fremsendte forslag til fremtidige indsatsområder inddrager temaet kulturel identitet mere eller mindre direkte. Kulturspørgsmålet og overvejelser om målgruppens identitet og selvopfattelse er et gennemgående tema i udformningen af igangværende projekter og tiltag, men også i overvejelser omkring fremtidige indsatser.

Flere har fundet temaet om kultur og identitet så væsentligt, at de har fremsendt deres overvejelser med henblik på at sikre, at den kulturelle vinkel blev repræsenteret i rapporten. Den kulturelle indfaldsvinkel til de socialt udsatte grønlænderes problemfelter er uhyre væsentlig, ikke blot i forhold til problemudredning, men også i forhold til målrettede løsningsforslag.

Grønlandsk kultur. En del af en dansk forklaringsmodel

Hovedparten af de tiltag, der findes i dag i forhold til målgruppen, inddrager i et eller andet omfang spørgsmålet om grønlændernes kultur og identitet - også i de projekter, hvor medarbejderne mere eller mindre eksplicit tager afstand fra kulturelle forklaringsmodeller på sociale problemfelter.

Spørgsmålet om Grønland og kultur er så indgroet i en dansk måde at betragte grønlændere på, at ikke blot medarbejdere på grønlænderprojekter, men også andre borgere, er en del af "den grønlandske kulturforståelse". Et begreb der er noget ganske andet end grønlandsk kultur eller rettelig grønlandske kulturer. "Alle *ved*, at grønlændere er sådan og sådan", som en deltager udtrykte det. Synet på grønlændere, eller måske snarere synet af en grønlænder, løber 'forud'.

En dansk forforståelse af en grønlandsk person er også i dagens Danmark ikke blot et problem for grønlændere, men også et forhold, som en dansk medarbejder nødvendigvis må forholde sig til. Enten med henblik på at overtage ideen om specifikke grønlandske kulturtræk, bearbejde eller modificere denne antagelse eller tage afstand fra den.

Nogle personer er nået til den forståelse af målgruppen, at den ikke er enestående, og at det for dem er vanskeligt at se, hvad der er det særlige ved denne målgruppe. De ligner alle andre, forlyder det og advarer mod at lade sig forblænde af kultur, hvilket mange sagsbehandlere ofte kan falde for.

Flere af de personer, som antager at målgruppen bedst beskrives gennem kultur, beskriver grønlænderne som "stolte mennesker", "specielle mennesker med en anden tankegang" og "personer som ikke vil tabe ansigt". Desuden er de "beskedne og tilbageholdne". Grønlændere tilskrives en fascinerende måde at være sammen på. Det hævdes ligefrem, at grønlændere er indbegrebet af menneskelighed. De er 'mensch' og kan vise os andre vejen til at blive 'menneskeliggjorte', og de har i modsætning til mange danskere overskud til at kunne sprudle.

Mange af disse billeder på grønlandsk kultur og mentalitet modstilles det stereotype billede af grønlændere som ustabile og lette på tråden. De fremstilles ofte i Danmark som personer, ingen regner med. Billedet af den sociale taber er et genkendeligt billede – også for mange grønlændere. Det siges ligefrem at blive anvendt af målgruppen selv som forklaring på deres livssituation og som

en strategi i forhold til omverdenen. Omverdenens forventning til at grønlænderen er en social taber medfører, at grønlænderne selv begynder at leve op til dette billede. Den udbredte kulturelle fortolkning ender på denne måde som en barriere for social integration i samfundet i Danmark.

'Noget kulturelt' eller 'noget socialt'

De projektmedarbejdere, der tager afstand fra den kulturelle diskurs, vælger ofte at anskue målgruppens problemer og årsagerne til den sociale deroute ud fra sociale og evt. psykiatriske synsvinkler. "De svageste grupper er ens", forlyder det. Specielle tiltag for grønlændere kritiseres ud fra en antagelse om, at de medvirker til at gøre grønlænderne til noget specielt, og at specielle tiltag ligefrem kan modarbejde integrationen i det danske samfund.

Måske antages det, at personer fra målgruppen af udsatte socialt belastede grønlændere er traumatiserede, eventuelt fra barndommen. Årsagen siges at være, at de ikke har modtaget kærlighed.

Men også spørgsmålet om kærlighed kan iklædes en kulturel forklaringsmodel, hvilket kan ses af efterfølgende kulturelle forforståelsesmodel.

Der er i begge tilfælde, hvad enten der tales om kultur eller andre tilskrevne omstændigheder for social deroute og løsninger af målgruppens situation, tale om former for konstruktion ud fra forskellige opfattelser af målgruppen og af målgruppens ønsker. Begge dele ud fra en overbevisning om at sikre målgruppen de mest optimale tiltag og de bedste rammer for et bedre liv. Det bør i denne sammenhæng understreges, at konstruktionen betyder noget i forhold til indsatsen.

Hvad angår årsagsforklaringer og beskrivelser af feltet mellem det kulturelle og det sociale, er der grund til at mene, at det er vanskeligt klart at adskille de to kategorier så skarpt, som tilfældet synes. "Grønlændere siger 'ja' af høflighed, men man skal passe på med at fokusere på kultur", er en bemærkning, der afspejler de definitionsvanskeligheder, som en medarbejder hele tiden må forholde sig til i arbejdet med målgruppen. Andre tillægger det forhold, at grønlændere har svært ved at være alene og bo alene, en kulturel forklaring uden dog samtidig at se bort fra sociale årsager til hjemløsheden.

Målgruppen og andres fortolkning af deres situation

Hvad selve målgruppen angår, er det i denne sammenhæng desværre ikke muligt at forklare, hvad de selv mener om de forhold, der skal lægges vægt på som forklaring på den situation, de står i og på de tiltag, de mener at kunne gøre bedst brug af. Målgruppens synspunkter på egne forhold er knappe. Enten fordi personerne ikke er blevet spurgt, eller fordi de har overladt svarene vedrørende indsatsområder til en medarbejder ud fra en antagelse om, at medarbejderen ved bedst. Eller måske fordi en del af målgruppen har det så dårligt, at spørgsmål om fremtiden forekommer at være illusoriske.

Hvad man imidlertid kan konstatere er, at en del af de allerede igangværende tiltag ikke synes at forbedre målgruppens situation. Det understreges igen og igen, hvad enten der tales om misbrug, bolig eller arbejdsmarked, at målgruppen ikke udgør én samlet gruppe, men forskellige undergrupper med forskellige behov. Der kræves derfor en vifte af indsatser både i forhold til målgruppens kulturelle- og sociale forudsætninger og i forhold til en klar definition af mål.

I tilgift er der en vis sandsynlighed for at (nogle) grønlandere og (nogle) danskere ikke kender hinandens koder. ”Der er ikke tale om andre problemer med grønlandere, men problemer der er vanskeligere at få løst, når man er grønlander”, som det blev formuleret af en mødedeltager. Dette udsagn inddrager, foruden det kulturelle og det sociale, hele spørgsmålet om kommunikation og fortolkning i forholdet mellem grønlanderne og det danske samfund.

De grønlandske deltagere giver selv udtryk for den variation af fortolkningsmuligheder, der findes på det samlede felt. Nogle har den holdning, at de tilbud, som man laver i Danmark for grønlandere, ikke inkorporerer de grønlandske værdier og verdensopfattelse eller den grønlandske måde at tænke og opføre sig på, hvormed der menes den traditionelle livsform.

En anden deltager understreger imidlertid, at grønlandsk kultur ser forskellig ud afhængig af, hvem der skal definere kulturen. For eksempel ser grønlandsk kultur forskellig ud set med de unges øjne. Desuden er der store forskelle, også i Grønland. Denne deltager har den holdning, at man skal indtænke de kulturelle forskelligheder i landet, men i forhold til fremtidige indsatsområder først og fremmest vælge at sætte fokus på Grønland i dag, det vil sige det moderne Grønland.

Næsten samtlige grønlandske repræsentanter giver klart udtryk for et ønske om at inddrage ideen om grønlandsk kultur i deres overvejelser vedr. nutidige og fremtidige tiltag. Spørgsmålet er bare: Hvilken kultur?

Forskellige grønlandske kulturer og identiteter

”I dagens Grønland er vi vidt forskellige. Nogle opfatter sig som grønlandere, andre som danskere”.

Denne forklaringsmodel, der forsøger at give mulighed for at indskrive grønlandere i forskellige kategorier- som grønlandere og som danskere - hælder til den fortolkning, at man kan tale om henholdsvis grønlandere og danskere som hver sin kategori af mennesker. Den undlader at inddrage den kulturelle forskellighed blandt grønlandere som blandt danskere. I denne klassificering ligger der en underforstået antagelse om, at grønlandere udgør én samlet gruppe og danskere én anden samlet gruppe.

I delvis overensstemmelse med den ovennævnte opdeling af grønlandere i ”danske” og ”grønlandske” grønlandere i Grønland fremsættes den antagelse, at man rent sprogligt kan skelne mellem grønlandere, der har lært dansk i modsætning til en eskimoisk grønlandsktalende grønlander. ”Sammenfattende kan man sige, at en grønlander, der har lært dansk, også vil have fået indkodet en europæisk logik, opfattelse og leveregler og er blevet til en europæisk grønlander i modsætning til en eskimoisk grønlander”, forlyder det.

En konklusion på det ovenstående må blive, at man kan tale om to forskellige grupper grønlandere i Grønland alene. Imidlertid vanskeliggøres argumentationen ved gruppen af unge grønlandere, der vælger at tale grønlandsk, men lever efter en moderne global målestok. Også denne gruppe vælger at definere sig som indehavere af ’grønlandsk kultur’, men ikke i overensstemmelse med den traditionelle opfattelse af at være grønlandsk. De udgør med andre ord en tredje gruppe af grønlandere i Grønland.

I forhold til ’det at være grønlandsk’ må vi konkludere, at der i dag kan tales om en vifte af muligheder for identitetstilskrivelse. Af hensyn til indsatsen i forhold til de udsatte socialt belastede

grønlandere i Danmark, kan det være en nødvendig forudsætning for en succesfuld indsats, at aktørerne på feltet i højere grad end tilfældet er i dag bliver opmærksomme på denne forskellighed af grønlandske identiteter.

Det bør i denne sammenhæng tilføjes, at nogle af de aktører på feltet, der vælger at indrette deres tilbud til målgruppen i overensstemmelse med en traditionel eskimoidentitet, påpeger, at der er udtalte vanskeligheder ved at konstruere en nutidig, tidssvarende rollemodel for denne gruppe af grønlandere.

Kulturelle forforståelser

Flere af de forforståelser, der gengives i de tilsendte notater, er repræsentative for den traditionelle opfattelse af grønlandsk identitet, der i dag måske kun er repræsenteret i Østgrønland. Andre forforståelser er knyttet til forskellige effekter af industrialiseringen af Grønland.

Fire positioner skal kort gengives her:

1: Den traditionelle grønlandske identitet baseres på en opfattelse af en levevis og en væremåde, der er i overensstemmelse med livsbetingelser i arktiske egne.

Eskimoernes sprog og kultur indskrives her som en del af de arktiske livsvilkår, som hævdes at være umulige at oversætte til en anden virkelighed. Grønlanderne i denne fortolkningsramme beskrives som åbne og fortrolige med hinanden. De lever i trygge rammer og indgår i forskellige netværk. De har ”ro i sjælen”.

Ud fra denne opfattelse af en grønlandsk identitet vil det være nødvendigt at genskabe betingelserne for denne gruppe grønlandere i Danmark for at give dem den selvtillid, der er nødvendig for at få dem motiveret til at medvirke til at ændre deres betingelser også i Danmark. ”Grønlanderne skal blive stolte af deres kulturelle arv... Det er vigtigt, at grønlanderne får en grundig indsigt i egen kultur med dens logik og mentalitet, således at de kan måle og vurdere verden ud fra eget ståsted”. Til dette formål skal der skabes ”ro og faste rammer” omkring dem.

Det hævdes endvidere, at målgruppens kendskab til egen kultur og historie er ret ringe, hvilket påvirker deres selvopfattelse i en negativ retning.

Den traditionelle identitet opfattes imidlertid som ’ødelagt’ af danskernes holdning til grønlandere. Danskerne har medvirket til, at grønlanderne er begyndt at se på sig selv med danske øjne, hvilket har resulteret i, at de opfatter sig selv som mindreværdige. ”Jeg er bare en grønlander”, siger den person, som betragter sig selv med danskernes briller.

Tilknytningen til naturen er som nævnt betydningsbærende for denne fortolkningsramme – hvilket kan lede til såvel nedgørelse som forherligelse. En status som ’naturfolk’ kan give anledning til nedværdigelse (som det sker i forhold til mange danskere opfattelse af grønlandere i Danmark), men kan omvendt også give anledning til forherligelse, som synes at være den nye diskurs i Grønland i forhold til visse globale politiske strømninger.

2: Kulturen i Grønland har forandret sig i takt med ændringen i det økonomiske grundlag og livsmønstre.

Tre hovedaspekter nævnes som betydningsfulde for kulturforandringen – og den medfølgende ændring af opdragelsesmønsteret:

- Erhvervsændringen, som blandt andet førte til en befolkningskoncentration.
- Ændring i uddannelsespolitikken og dermed ændringer i familiestrukturen. Dette medførte, at børn flyttede fra deres forældre i søgen efter uddannelse. Desuden mistede forældrene den traditionelle autoritet.
- Sprogpolitikken. Ændringen i holdninger til, hvilket sprog man skulle tale, har ændret sig over tid. Indtil 1979 blev dansk som førstesprog understreget. Efter denne tid blev grønlandsk prioriteret. ”Først utrolig dansk, så utrolig grønlandsk”.

Det understreges, at identitetsproblemer er opstået af disse skift. Den nye generation har ”to kulturer både i blodet og i bevidstheden”.

I forhold til fremtiden efterlyses det at genetablere glæden ved naturen, humoren og optimismen. Desuden skal man satse på at opbygge netværk.

3: En tredje position understreger det moderne grønlandske scenario, men hæfter sig ikke ved de identitetskriser, der ifølge de ovennævnte positioner er det sandsynlige udkomme af moderniteten.

4: En fjerde position hviler på en forherligelse af ’naturfolket’. Denne position formidles af veluddannede personer i Grønland, som ikke synes at have deres rødder i den traditionelle eskimokultur, men i en gruppe, der forsøger at transformere deres ’moderne’ rødder til en kulturel kategori, der møder anerkendelse globalt.

Hvad siger man om kultur i Grønland

Hjemmestyrets beslutning om at omstille Grønland efter moderne, danske betingelser betød, at man nu skulle ligne det, man kendte fra det danske samfund. Denne beslutning er fortsat gyldig i mange kredse, men antastes i dag fra både politisk og fra de unge grønlænderes side.

Temaet vedrørende kulturel forskellighed har hidtil været belagt med en række tabuer i Grønland. Et politisk parti har for nyligt forsøgt at placere diskussionen om Grønlandsk identitet / identiteter i Landstinget, men hidtil uden held.

Det er naturligvis en opgave for grønlændere i Grønland og i Danmark selv at drøfte variationen af fortolkningsmuligheder omkring temaet kultur og identitet. Det gør det dog ikke lettere for aktører i dette felt, at disse drøftelser, om nutidige grønlandske rollemønstre og en grønlandsk diskurs, ikke i dag kan afskikke rammerne for mere målrettede indsatser overfor målgruppen.

Kap. 2 Behandling og misbrug

Hvordan udvikler vi motivationsarbejdet samt forbedrer og differentierer behandlingstilbud til målgruppen?

Differentierede tilbud

Overordnet kan siges, at ønskerne om en ændret eller opkvalificeret indsats på misbrugsbehandlingsområdet på mange måder ligner almene ønsker og behov. Uanset om der er tale om grønlandere eller danskere. Forskellen er dog, at der på nuværende tidspunkt kun benyttes ambulant Minnesota behandling overfor gruppen af grønlandere, som ønsker alkoholfvænnings. Derfor peges der eksplicit på flere differentierede behandlingstilbud og fleksibilitet i misbrugsbehandlingen overfor socialt udsatte grønlandere end tilfældet er i dag. Det skal dertil siges at man indtil for nylig også kun tilbød ambulant Minnesota behandling på Grønland i forhold til alkohol og hash afvænnings. Døgnbehandling eksisterer ikke på Grønland, men der er siden kommet private behandlere til, som udbyder andet end Minnesota-modellen. Det Programmet som er mere individuelt tilpasset.

Mange af de grønlandere, som er i alkoholbehandling, har yderligere en psykiatrisk lidelse, som er behandlingskrævende, det være sig både i Grønland og i Danmark. Mange af de lidelser er afledt af de traumatiske oplevelser, som de har haft blandt andet på grund af incest, vold og alkohol/hashmisbrug i familien. Det er en gruppe, som har brug for yderligere eller anden behandling end ambulant alkoholbehandling. Der efterspørges derfor en bredere vifte af behandlingstilbud, som beskrives nedenfor.

Hjemløse misbrugere har brug for en mellemstation

Der er behov for tilbud om misbrugsbehandling, som er målrettet de socialt svageste, idet der er erfaring med, at socialt marginaliserede grønlandere kun dårligt profiterer af de eksisterende tilbud. Et af problemerne er, at den eksisterende alkoholmisbrugsbehandling ofte har svært ved at rumme, at brugerne er hjemløse, og at deres levevilkår således er temmelig kaotiske. For at kunne benytte de eksisterende alkoholbehandlingstilbud kræves der en forudgående social kompetence, som inkluderer stabilisering af forbrug og personlig hygiejne. Der er ikke en løbende tilgang til alkoholbehandling, men krav om at vente til et bestemt tidspunkt, hvor motivationen måske ikke er til stede længere.

Disse faktorer har mange hjemløse- inklusiv hjemløse grønlandere - svært ved at leve op til. Såfremt der skal igangsættes en ekstraordinær helhedsindsats, som også på længere sigt skal kunne gavne grønlandere, skønnes der derfor at være behov for afvænnings- og stabiliseringsbehandling, som sikrer, at alkoholikere bliver i stand til at blive visiteret til den eksisterende behandling.

Som eksempel på et sådan tilbud foreslås en form for ”mellemstation”, hvilket vil sige et botilbud mellem gaden og behandling, hvor den pågældende kan opholde sig enten i en tilbagefalds-, afvænnings-, motivations- eller stabiliseringsfase. Ofte har mange af de mest belastede grønlandere svært ved at leve op til de ’krav’, som stilles fra de traditionelle herberger. Derfor vil en form for ”mellemstation” med større rummelighed overfor disse personers ustabile og kaotiske livssituation, være en væsentlig forbedring af den nuværende indsats. Indsatsen i forhold til misbrugsbehandling og hjemløshedsproblematikken må således ses i forlængelse af hinanden, når man ser på gruppen af socialt udsatte grønlandere.

Plejhjem til 'ældre' misbrugere

I forlængelse af forslaget om en 'mellemstation' [se *boligafsnittet*] peges der yderligere på et skadesreducerende tilbud, i form af et plejhjem eller plejhjemslignende boform, til de 'gamle' misbrugere, som er så svage både somatisk og socialt, at de hverken kan eller vil gennemføre et alkohol- afvænningsprogram. Der kan med fordel hentes inspiration fra narkobehandlingsområdet, hvor sådanne botilbud har været praktiseret i en årrække. I det hele taget anbefales det at oprette flere skadesreducerende tilbud til den allersvageste gruppe af de udsatte grønlandere.¹

Døgnbehandling på grønlandsk

Et helt konkret ønske i misbrugsbehandlingen er et tilbud om døgnbehandling. I princippet kan de allerede etablerede døgnbehandlingstilbud til alkoholmisbrugere benyttes, men det er vigtigt, at behandlingen kvalificeres, så den er særlig tilrettelagt grønlandere.

Det betyder, at medarbejderne skal kunne tale grønlandsk og have en hvis indsigt og forståelse for de problemstillinger, brugerne har med i bagagen. I forlængelse af erfaringerne fra narkobehandlingsområdet foreslås det ved afslutning af et behandlingsforløb (hvad enten det er ambulante behandling eller døgnbehandling) at etablere udslusnings-bofællesskaber eller såkaldte half-way houses. Der er på nuværende tidspunkt mange tilbagefald i den eksisterende behandling og erfaringer viser, at et tilbud om et udslusning-botilbud kan afbøde en del af disse tilbagefald.

Mobile motivations- og behandlingstilbud

Et generelt problem, som går på tværs af de forskellige indsatsområder, er den manglende deltagelse fra grønlandernes side. Selvom behovet for eksempelvis sprogundervisning og alkoholbehandling er stort, er problemet ofte, at mange bliver væk fra et behandlings- eller undervisningsforløb. Misbrugscentrene undrer sig i den sammenhæng over, hvor lidt grønlanderne fylder på centrene. Flygtninge og indvandre er pænt repræsenteret, men ikke grønlanderne.

Derfor anbefales det at nytænke indsatsen, så deltagelsen øges. Det blev foreslået at etablere særlige gruppebehandlingsforløb på grønlandsk, eller at man flytter behandlingstilbudet ud til brugerne. Eksempelvis kan nævnes, at det i Århus kunne være hensigtsmæssigt at etablere en form for mobilt behandlingstilbud, som kan rykke ud til en gruppe socialt udsatte grønlandere i Gjellerup-Parken, som aktuelt har behov for motivations- og alkoholbehandling, men hvor der ikke eksisterer noget målrettet tilbud til denne gruppe.

Et samlet aktiverings- og behandlingstilbud

Vigtigheden i at tænke nuanceret i forhold til målet med indsatsen blev flere gange pointeret. Det være sig både i forhold til misbrugsbehandling og i forhold til beskæftigelse og arbejdsindsatsen. Hvad er udgangspunktet for den enkelte person og hvad er realistiske mål og succeskriterier at stræbe efter.

¹ Se også hvidbogen om socialt udsatte grønlandere i Danmark for nærmere præcisering af de forskellige målgruppeinddelinger af socialt udsatte grønlandere

Idet gruppen af alkohol- og hash-afhængige grønlandere omfatter både analfabeter og faguddannede personer, er det vigtigt at kunne tilbyde forskellige behandlingstilbud, som på bedste vis matcher de individuelle behov.

For gruppen af de mindre socialt belastede grønlandere anbefales det, at et misbrugsbehandlingstilbud bliver integreret med et tilbud om jobtræning eller aktivering. Dels for at få en helhedsorienteret indsats og dels for at øge motivationen for at forblive alkohol- og stoffri.

Kontinuitet og langsigtet indsats

Oftentimes er bevillingsperioden for diverse projekter et til to år, hvilket også gør sig gældende indenfor misbrugsbehandlingen for grønlandere. Der gives udtryk for, at de kortere bevillingsperioder vanskeliggør en stabil og længerevarende samarbejdsrelation med brugerne. Derfor ønskes en mere langsigtet tænkning og kontinuitet i de forskellige projekter.

Det blev blandt andet anbefalet at se på de tilbud, som gives mennesker med anden etnisk baggrund. Efter integrationsloven 1999 skal udlændinge af anden etnisk baggrund tilbydes et 'introduktionsprogram', som ydelsesmodtagerne skal deltage i, og selvforsørgende kan tilbydes. Programmet indeholder såvel samfundskundskab som sprogundervisning og faglig målrettet aktivering. Det er tilbud som dette, der anbefales at tilbydes- og evt. tilpasses grønlandere.

Stort behov for erfaringsopsamling og vidensopbygning

Det blev pointeret mange gange, at der er behov for kortlægning, erfaringsopsamling og koordinering af indsatsen. Det gælder både på misbrugs- og behandlingsområdet og for indsatsområdet generelt i forhold til socialt udsatte grønlandere. Yderligere blev der ytret ønske om og behov for vidensopsamling hos medarbejderne i det kommunale system med henblik på et forbedret samarbejde i forhold til den enkelte bruger.

Det blev blandt andet foreslået at udarbejde en særlig manual eller håndbog med de forskellige videnspersoner og erfaringsopsamlinger. Det blev også foreslået at oprette en hjemmeside, hvor feltet kan kortlægges og koordineres og netværk, videnspersoner og ny forskning løbende kan opdateres.

Kap. 3 Arbejdsmarked og beskæftigelse

Hvordan kan der etableres støtteordninger, der kan bidrage til at fastholde målgruppen på arbejdsmarkedet?

Mentorordningen

Som det blev beskrevet i afsnittet om misbrugsbehandling, er gruppen af grønlændere, som har behov for aktivering og beskæftigelse, også meget differentieret. Derfor er der også stor variation i forslagene til indsatsen i forhold til aktivering og beskæftigelse, som igen afspejler de forskellige behov og ressourcer, gruppen indeholder. En af anbefalingerne er, at grønlændere skal indgå i den almindelige beskæftigelsesindsats, hvor der fokuseres på individuelle løsninger og arbejdes med ressourceprofiler. Dog blev det pointeret, at der skal tages initiativer til at give grønlænderne en særlig introduktion til det danske arbejdsmarked, for at det kan lykkes optimalt.

Et af indsatsområderne er forslag om en mentorordning. En form for støtte-kontakt person på virksomheden, som følger personen i en afgrænset tidsramme og hjælper til integrationen på arbejdspladsen. Kendskabet til det danske arbejdsmarked og arbejdspladskultur er for grønlændere ofte begrænset og sproglige vanskeligheder medvirker til, at de har ekstra svært ved at begå sig på arbejdspladsen.

Formålet med mentorordningen er derfor at give den nyansatte en tryk start på arbejdspladsen og fastholde dem på længere sigt samt hindre, at normer og uskrevne regler på arbejdspladsen udvikler sig til barrierer. Når man som mentor og 'føl' går op og ned ad hinanden i en periode, så kommer man til at kende hinanden, bliver trygge ved hinanden, og derfor bliver det lettere at stille de 'dumme' spørgsmål. Mentorordningen er også en fordel for arbejdspladsen. Den hurtige indføring i arbejdspladsens normer og uskrevne regler er nemlig vanskelig at give en programsat introduktion til. Mentorordningen kan derfor være en genvej til de uskrevne værdier – og en hurtigere vej til at føle sig hjemme på arbejdspladsen. Eventuelle manglende dansk kundskaber ses ikke som en altafgørende barriere for at indgå i en mentorordning. Forløbet kan betragtes som en mulighed for at kvalificere sproget.

Mentorordningen kan være en genvej til omgangstonen på arbejdspladsen og modvirke sproglige barrierer. Den tætte personlige kontakt mellem mentor og føl er særlig vigtig, hvis den nyansatte har svært ved at udtale de nye begreber, forstå arbejdsgangene og lignende. Den nyansatte kan blive usikker, trække sig ind i sig selv og forsøger måske at udføre en arbejdsopgave, som vedkommende ikke helt har forstået. Her spiller mentoren en vigtig rolle som den person, den nyansatte kan gå til.

Mentorordningen praktiseres allerede i forhold til medarbejdere med anden etnisk baggrund. Staten giver her støtte til virksomheder, som har lyst til at frikøbe en medarbejder til oplæring af en nyansat med anden etnisk baggrund. Det anbefales at samme ordning tilbydes grønlændere, som har svært ved selv at finde arbejde eller svært ved at finde sig til rette på en dansk arbejdsplads.

Samarbejde med én eller flere virksomheder

I forlængelse af forslagene om en mentorordning blev det også foreslået at tage kontakt til én eller flere virksomheder i et forsøg på at få etableret nogle beskæftigelsestilbud til socialt udsatte grønlændere. Mange virksomheder arbejder i deres værdigrundlag meget bevidst på at tage et socialt ansvar. Det kunne derfor være en fordel at tage kontakt til virksomheder, som eksplicit

arbejder ud fra disse værdier. Som eksempel kan nævnes ISS Ejendomsservice. ISS er netop kendt for at arbejde målrettet med at tage et socialt ansvar. ISS har en række samarbejdsprojekter med kommuner, hvor de gennem optræning hjælper svage ledige i job. Målgruppen er kontanthjælpsmodtagere og langtidsledige, herunder også etniske minoriteter. Projekterne er succesfulde, og størstedelen af deltagerne bliver selvforsørgende. Nogle af metoderne som ISS arbejder med i afklaringsforløbene er sidemandsoptræning, ansvarsoverdragelse og lige behandling for alle. Det anbefales at undersøge ISS's arbejds- og samarbejdsmetoder nærmere for evt. at benytte samme foranstaltning overfor en del af gruppen af socialt udsatte grønlandere.

Gråzoneprojekt til kontanthjælpsmodtagere

Det blev pointeret, at det er vigtigt ikke at sætte ambitionsniveauet alt for højt i forhold til den gruppe af grønlandere, som betragtes som de mest udsatte grønlandere, hvilket mentes at være tilfældet i dag. Deres funktionsniveau ligger et andet sted end det, der kræves i mange aktiverings- og beskæftigelsestilbud. Det er farligt at have en forestilling om reintegration, når de aldrig har været integreret hverken i Grønland eller i Danmark. Derfor skal der hele tiden tages udgangspunkt i de individuelle behov og ressourcer samt borgernes baggrund og kvalifikationer. Kodeordet er således en helhedsorienteret indsats.

Et forslag i forhold til den mest belastede gruppe kunne således være at etablere et såkaldt gråzoneprojekt – også kaldet 'Aktivering af ledige med problemer udover ledigheden' - som et særligt alternativt aktiveringstilbud. Gråzoneprojekter er for borgere, der modtager kontanthjælp. Tilbudet er målrettet borgere, hvor det ikke umiddelbart er muligt at foretage en afklaring af borgernes ressourcer, ønsker og muligheder med henblik på opnåelse af hel eller delvis selvforsørgelse på grund af andre problemer end ledighed. Indholdet i projektet er blandt andet nye måder at støtte og træne i retning mod arbejdsmarkedet, herunder også 'overlevelsescansk', sprogkurser målrettet dem der ikke kan følge et almindeligt kursus blandt andet fordi de ikke formår at leve op til den høje mødefrekvens, som der stilles krav om indenfor undervisningsområdet.

Forskning og information om Grønlands ledelses- og arbejdsmarkedskultur.

En af forudsætningerne for at få socialt udsatte grønlandere integreret på det danske arbejdsmarked bygger dels også på en viden om Grønlands arbejdsmarkeds- og arbejdspladskultur.

Hvordan er man vant til at samarbejde på Grønland? Hvad forventer man af en ledelse og hvad forventer ledelsen af sine medarbejdere?

Af eksisterende materiale foreligger der på nuværende tidspunkt en undersøgelse foretaget i 1999 af Wolfgang Kahlig; 'Leder i Grønland – en kvalitativ holdningsundersøgelse'. Undersøgelsen giver blandt andet et billede af, hvilke problemer der kan opstå, og hvordan disse problemer udtrykker sig gennem holdninger i form af stereotyper eller fordomme i det postkoloniale Grønland. Wolfgang Kahligs pointe er blandt andet, at kulturforskelle på arbejdsmarkedet mellem grønlander og dansker ikke kun er hæmmende, men kan også være fremmende, samt at kulturforskelle ikke kan udryddes. Der blev derfor stillet forslag om nærmere at undersøge og beskrive den aktuelle og kulturelle baggrund for ledelsesadfærd i Grønland og via denne indsigt fremme og genere en viden, der kan skabe rummelighed på de danske arbejdspladser.

Koordinator/støtteperson

Indsatsens overfor grønlændere på socialforvaltningen vanskeliggøres ofte af, at der ikke tages udgangspunkt i en helhedsorienteret støtte og indsats. Denne problematik er ikke specielt unik for grønlandske bistandsklienter, men gør sig også gældende for eksempelvis danske bistandsklienter. Problemet vanskeliggøres blandt andet på grund af sproglige barrierer, når der er tale om grønlændere. De er danske statsborgere og bliver betragtet og behandlet ud fra den forudsætning dog uden nødvendigvis at kunne tale dansk.

Det anbefales derfor i særlige sammenhænge at tilbyde ordninger i lighed med dét, etniske minoriteter tilbydes. Det foreslås, at personer med indgående kendskab til grønlændere og den grønlandske kultur tilknyttes de lokalcentre, hvor der er flest grønlandske klienter. Koordinatoren skal agere støtte- og kontaktperson hele vejen rundt i systemet. For eksempel hvis klienten har brug for en støtteperson til at hjælpe ved henvendelse til forskellige offentlige instanser, eksempelvis ved skattevæsenet, på boligkontoret eller i forbindelse med jobsøgning eller lignende.

Hvordan kan allerede eksisterende tilbud videreudvikles med henblik på at forny indsatsen for socialt udsatte grønlændere?

Daghøjskole-undervisning

Det er blevet nævnt flere gange, at der allerede foreligger mange spændende og brugbare initiativer og tilbud i forhold til integration på det danske arbejdsmarked, eksempelvis mentorordningen, som er nævnt tidligere i dette afsnit. Blandt andet har EU-socialfondsprojekter også kurser, som kunne videreudvikles og kopieres. Mange af tilbuddene skal dog vinkles eller redefineres, så de rammer den aktuelle målgruppe. Der blev blandt andet peget på daghøjskole-undervisning, hvor formålet er at forbedre deltagernes danskundervisning og dermed opnå eller bevare en ansættelse i en virksomhed. Det blev yderligere foreslået at kurset skal indeholde kommunikation, kulturforståelse, samfundsforståelse og arbejdsmarkedsforhold.

Dog blev det anbefalet at kursisterne bliver integreret med andre deltagere, så holdet ikke nødvendigvis kun består af grønlændere.

Inspiration fra socialpsykiatrien

Der blev også foreslået at hente inspiration fra Servicelovens § 88 om beskæftigelsestilbud for mennesker med sindslidelser. Der er stor variation og mangfoldighed af beskæftigelsestilbud til denne gruppe, som kunne kopieres og bruges målrettet til gruppen af socialt udsatte grønlændere.

Kortlægning og koordinering af feltet

Som det også gør sig gældende på behandlings- og misbrugsområdet, blev der ytret ønske om en større kortlægning og koordination af de relevante aktører på feltet og en bedre formidling af den særlige viden, som aktørerne ligger inde med. Når der er tale om beskæftigelses- eller aktiveringstilbud til socialt udsatte grønlændere indebærer det ofte, at flere instanser og forvaltninger involveres i arbejdet.

Det blev også pointeret, at der mangler en oversigt over, hvilke kompetencer de grønlandske uddannelser giver her i Danmark. Det kunne således være en fordel at samle forskellige oplysninger og informationer på en hjemmeside, så feltet overordnet blev mere tilgængeligt og synligt.

Kap. 4 Bolig- og Hjemløshed

Hvilke boligtilbud – og tilbud til væresteder mangler der i forhold til målgruppen og hvilke former for støtteordninger skal der igangsættes i forhold til bo- og væresteder ?

Hjemløshedsproblematikken i forhold til socialt belastede grønlændere er meget stor. Et sted at bo er en nødvendighed, da det er en basal forudsætning for, at indsatsen omkring andre problemfelter skal lykkes. Det er vigtigt for målgruppen at have en social basis, en slags hjem, for at kunne integrere sig i det danske samfund.

Det skønnes, at ca. 60 procent af målgruppen er hjemløse, og derfor skal en bolig, eller måske blot et sted at opholde sig om natten, være en af de højst prioriterede indsatser i forhold til målgruppen. ”En bolig må gå forud for andre tiltag”, pointeres det af flere.

For personer uden bolig er mulighederne for at kunne tilbringe tid sammen med deres børn yderst begrænset, da det ikke er muligt at invitere sine børn på herberg. En bolig har derfor afgørende betydning for at sikre samvær med børn, som enten er tvangsfjernet eller bor sammen med en tidligere ægtefælle.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der også med hensyn til bolig er behov for en differentieret indsats, da forskellige grupper af grønlændere har behov for forskellige indsatser.

Boliger forbeholdt målgruppen eller integration med andre

Der er meget forskellige holdninger til, hvorvidt indsatsen skal tage udgangspunkt i den enkelte grønlænder, om grønlænderne skal integreres med andre grupper af boligløse eller om indsatsen skal orientere sig mod grønlænderne alene. Nogle hævder, at man skal samle gruppen, hvilket andre tager skarp afstand fra.

Forslaget om at samle socialt udsatte grønlændere vil medvirke til at tydeliggøre målgruppen som en ’problem-gruppe’. Tilhængere af denne løsning af målgruppens boligproblem har den holdning, at den grønlandske gruppe samlet har stor betydning for, at både gruppen og den enkelte kan komme videre, hvilket dermed har stor betydning i hele integrationsspørgsmålet. Argumentet herfor er, at ”den samlede gruppe er at foretrække, fordi der sker en udvikling af ressourcer og selvtillid gennem gruppen”. Desuden mener tilhængere af denne metodiske tilgang til løsning af målgruppens boligproblem, at man i gruppen ”giver hinanden noget og hjælper hinanden”.

I modsætning til denne indstilling mener andre at kunne demonstrere en række ulemper ved at samle gruppen og ikke integrere personer med (andre) danskere. Det fremhæves, at en samling af gruppen dels vil kræve et ”uhyggeligt dygtigt personale” for at kunne fremvise resultater, og dels at hvis en resourcesvag gruppe som målgruppen samles på ét sted, er der større risiko for, at de tiltrækker flere resourcesvage grupper.

Desuden er holdningen blandt tilhængere af spredning, at det bliver vanskeligt at udsluse målgruppen til andre miljøer, hvis man ligefrem hjælper til med at reproducere gruppen som samlet

gruppe. I stedet kunne man forsøge at motivere ressourcestærke personer, herunder for eksempel studerende, til at indgå i bofællesskaber med målgruppen.

Det er ofte kommunernes politik at sprede grønlænderne boligmæssigt, men denne politik støder mod mange grønlænderes ønske om at være sammen, hvorfor de mødes andetsteds end i boligen.

En vifte af boliger

I forbindelse med en fornyet indsats, er der behov for at etablere en vifte af boligtilbud til grønlændere, ”en trappestige af boligformer”, hvor udbuddet er tilstrækkeligt stort til at kunne dække en varieret efterspørgsel. Et varieret tilbud er en forudsætning for at efterkomme ikke målgruppen, men målgruppernes behov.

At få en bolig

Mange grønlændere har store vanskeligheder ved at skaffe sig en bolig. Nogle personer kommer ikke i betragtning til en bolig på grund af misbrugsproblemer eller problemer med at indordne sig under en ”husorden”. Andre har ikke erfaring med at bo i en bolig, da de har været boligløse inden ankomsten til Danmark.

De krav, målgruppen skal leve op til for at få anvist en bolig, er ofte for høje i forhold til målgruppens forudsætninger for at kunne leve op til disse krav. Der er derfor behov for tiltag, der gør det lettere for målgruppen at skaffe sig en bolig og andre tiltag for at fastholde dem i denne bolig.

For at få adgang til et lejet værelse, skal grønlændere ofte bevise, at de ikke drikker eller er på stoffer. På de fleste herberger og pensionater er der ikke adgang for misbrugere, måske end ikke for brugere af alkohol og hash. Der stilles krav til, at man skal være ”clean” eller man skal udtrykke ønske om at komme i behandling. Desuden er der erfaring med, at mange herberg og pensionater lukker døren for grønlændere.

Et projekt på Christiania, hvor der bor mange grønlændere, er et af de få tilbud, der findes til boligløse grønlændere med misbrug. Dog er der sket det, at en del boliger, der tidligere var ”øremærket” grønlændere, i dag er blevet konverteret til boliger for danskere.

Mulighederne for at indplacere grønlændere i almennyttige boliger synes at være få, da boligselskaber tilsyneladende afviser grønlændere. Hvad angår indkvartering i den private boligmasse, er boligerne ofte for dyre og dårlige. Tidligere kom mange grønlændere i klørne på bolighajer, men det problem menes ikke længere at være aktuelt.

Det anbefales, at sikre mulighed for at husleje kan betales og dermed administreres gennem den kommunale sagsbehandler.

Ydermere kan der udarbejdes retningslinier for, hvordan en støttekontaktperson kan være mægler mellem lejer og udlejer i tilfælde af problemer. Muligheden for at flere personer kan dele et lejemål kan udgøre en af de mere utraditionelle løsninger på målgruppens boligproblem.

Behov for bofællesskab i eget netværk

Grønlandernes tætte sociale netværk har stor betydning, også i tilknytning til at få anvist en passende bolig. Der berettes om gentagne situationer, hvor en grønlander får fat på en bolig, som derefter bebos af hans netværk. Den gruppe, der søger sammen om en bolig, er ofte identisk med personens netværk. En gruppe kan ofte afgrænses i forhold til det antal personer, som ”flytter sammen”, hvis én person tildeles en bolig. Indsatsen kan eventuelt tage udgangspunkt i en fælles boligløsning for den samlede gruppe.

Selv personer fra målgruppen, som har valgt at leve en anden form for liv, fx i forbindelse med uddannelse, ønsker ofte ikke at bryde med det gamle netværk. De flytter måske indledningsvis i egen bolig, men søger ofte tilbage, da det sociale liv er vigtigere end alt andet. At være ’ude’ er ensomt.

Det anbefales at inddrage målgruppens ønsker om at bo sammen i udarbejdelse af forslag til nye boligformer for målgruppen. Alternativt skal målgruppen lære at blive fastholdt i en bolig og blive bedre til at bo i såvel boligen som i boligområdet.

Behov for et varieret udbud af botilbud

For at kunne tilbyde en indsats på boligområdet kræves det som nævnt, at der tilvejebringes en række af tilbud. Der nævnes fx en ”trappetige af boliger”, hvor personer kan skifte boform efter behov samt ”ordentlige boformer” med forskellige former for opfølgning. Opfølgningen vil være afhængig af den enkelte beboers ressourcer med hensyn til at kunne bo i en selvstændig bolig.

Der gives endvidere udtryk for et behov for en indsats, inden målgruppen får adgang til en bolig. Det kunne for eksempel være hensigtsmæssigt at samle målgruppen og lade dem bo et stykke tid uden for byen for at blive ”afruset” og lægge planer for fremtiden og fremtidig bolig.

Kaosboligen

Der er brug for et tilbud, et sted at være, hvor der ikke stilles ”de helt store krav”. Kaosboligen, eller ”amokboligen” som denne boform også er blevet kaldt, er tænkt som en boligform, hvor der ikke opstilles særlige regler for at kunne bo i denne, måske midlertidige, bolig. Rammerne er få og defineret efter målgruppens behov. Man forestiller sig kaosboligen som en niche, hvor beboeren motiveres til efterfølgende at bo i en mere almindelig boform.

Skæve boliger

Hvad skæve boliger angår drages der paralleller til allerede eksisterende boligformer, der på mange måder lever op til den fleksibilitet omkring boform, som flere efterlyser. Der er behov for tæt opfølgning i forbindelse med indflytning i egen bolig, også selv om der er tale om en såkaldt skæv bolig. Der ytres ønske om, at ”der skal være mulighed for opfølgning i en længere periode”. I denne tilpasningsperiode skal der blandt andet arbejdes med netværksdannelse.

Opgangsfællesskaber

Opgangsfællesskaber er endnu et eksempel på en boligform for målgruppen, hvor man ønsker at integrere grønlandere med danske beboere. Det bliver nævnt, at der eventuelt kan blive brug for udbredt støtte til personer, der anvender denne form for bolig.

Herberg for kvinder

De grønlandske kvinder, som er socialt udsatte, benytter tilsyneladende ikke de eksisterende krisecentretilbud, enten fordi de ikke vil, eller fordi der ikke er plads. Det er ikke udelukkende hjemløshed, der er kvindernes problem. Disse kvinder har samtidigt brug for en person, som sammen med kvinderne kan kontakte det offentlige system. Kvinder med misbrug har ikke mulighed for at blive optaget i et bofællesskab, derfor anbefales det at etablere et herberg for grønlandske kvinder med misbrugsproblemer.

Støtte i egen bolig

Nogle grønlandere har tydelige vanskeligheder ved at forblive i en bolig. Ikke blot mangler mange grønlandere en bolig, men har ofte også vanskeligheder ved at bevare en bolig. Måske er nogle grønlandere "ude af stand til at klare sig i en bolig".

For at imødekomme disse udfordringer skal der etableres forskellige former for bostøtte. Dels omkring fastholdelse i egen bolig, dels omkring opfyldelse af de krav, der stilles til en lejer.

Støtte-kontaktpersoner og sociale viceværter nævnes som eksempler på medarbejdere, hvis opgave er på ét eller flere områder at hjælpe grønlandere med boligen. Erfaringen viser, at der skal megen støtte til i boligsituationen. Ikke mindst fokuseres der på nødvendigheden af at etablere et nyt alternativt netværk i forbindelse med udflytning til egen bolig.

Et sted mellem gaden og boligen

Samstemmende understreges det imidlertid, at det er nødvendigt at tænke i flere lag og oprette "et sted mellem gaden og boligen. Der er brug for et rummeligt bo- og opholdssted, for at sikre et sted til de svageste personer, som ikke kan gøre brug af de eksisterende tilbud. De svageste personer skal have adgang til et bo- og værested, der giver den enkelte person ro og tid til eftertanke. Her er formålet, at den enkelte skal bruge tiden til at overveje sin sociale situation og give den enkelte person mulighed for at opbygge et netværk. I de eksisterende boformer mangler der et sted at være, hvis man *vil* drikke og ikke opgive sit misbrug.

Om der skal være døgnopsyn af medarbejdere eller ej afhænger af beboernes ressourcer. Det er ofte i forbindelse med druk, at der opstår problemer beboerne imellem. En del af deltagerne i møderne mener, at der skal være personale til stede døgnet rundt. Ikke mindst af hensyn til videreførelse af det pædagogiske arbejde med målgruppen. Andre har den holdning, at man er nødt til at lade brugerne tage ansvaret selv, og dermed undlade at have opsyn med dem døgnet rundt.

Et succeskriterium for det skitserede bo- og værested kunne være "ikke at synke længere ned" eller eventuelt mindre indtagelse af rusmidler som et mål for fremtiden. Kriterier for succes, der af mange mødedeltagere anses for tilstrækkelige for denne målgruppe.